

قانون هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۲۸/۴/۲۸

ماده ۱- منظور از هواپیما که در این قانون ذکر می شود وسیله نقلیه ای است که بتواند در نتیجه عکس العمل هوا خود را در فضا نگاهدارد.

ماده ۲- این قانون مربوط به هواپیماهای کشوری است و شامل هواپیماهای نظامی نمی باشد.

ماده ۳- دولت حق حاکمیت مطلق و انحصاری در فضای بالای آب های ساحلی آن را دارا می باشد.

ماده ۴- برای ایجاد و توسعه هواپیمایی کشوری دولت مکلف است:

الف- مؤسسات هواپیمایی کشوری را به منظور تأمین نیازمندی های حمل و نقل داخلی و خارجی مسافر و بار و محمولات پستی تشویق نموده توسعه دهد.

ب- خطوط هوایی داخلی را به نحوی که نقاط مختلفه کشور بتواند از فواید آن بهره مند گردد تنظیم و فرودگاه های لازم را تأسیس و وسایل مربوط به تأمین بی خطری پرواز هواپیماها را فراهم سازد.

ج- به مؤسسات هواپیمایی ایرانی مساعدت نماید تا سرویس های هوایی مورد نیاز کشور را به طریق غیرانحصاری تأسیس و دایر کند.

د- به منظور بسط و تقویت روابط اجتماعی و اقتصادی ایران با سایر کشورهای جهان ارتباط هوایی را بر اساس معامله متقابل برقرار نموده و توسعه دهد.

ماده ۵ (اصلاحی ۱۳۶۷/۱/۲۵)- برای اجرای این قانون سازمان مستقلی به نام سازمان هواپیمایی کشوری وابسته به وزارت راه و ترابری^۱ تأسیس می شود. سازمان دارای ریسی است که در عین حال معاون وزیر راه و ترابری نیز می باشد و به پیشنهاد وزیر راه و ترابری و تصویب هیأت دولت برای مدت ۳ سال به این سمت منصوب می شود، انتصاب مجدد وی به این سمت به روال فوق بلامانع می باشد. سازمان مزبور در انجام وظایف خود از نظر مالی و استخدامی و اداری، طبق مقررات مربوط تحت نظر وزیر راه مستقلاً اقدام می نماید و سازمان آن به موجب تصویب نامه هیأت وزیران تعیین می شود.^۲

سازمان می تواند از محل درآمدهای قانونی خود در قالب بودجه های مصوب و در صورت وجود کسری از محل درآمدهای عمومی کشور طبق مقررات استفاده نماید. وظایف عمده سازمان مزبور به قرار زیر می باشد:

الف- ایجاد توسعه، بهره برداری و نگهداری فرودگاه ها و دستگاه های ناوبری و مخابراتی، رادیویی و تلگرافی و تلفنی که مخصوص تنظیم رفت و آمد هواپیماها و تأمین بی خطری پرواز لازم می باشد و به طور کلی هر نوع نظارت و مساعدتی که به منظور پیشرفت هواپیمایی کشوری و تأمین بی خطری پرواز لازم باشد.

ب- نظارت در فعالیت هواپیمایی کشوری طبق مقررات مربوط به منظور جلوگیری از وقوع مخاطرات و رقابت های مضره بین متصدیان حمل و نقل هوایی و حفظ مصالح عمومی.

ج- تربیت متخصصین فنی هواپیمایی کشوری با هماهنگی دستگاه های ذی ربط.

د- اهتمام در پیشرفت و توسعه هواپیمایی کشوری و تشویق صنایع مربوط.

۱- عبارت «وزارت راه و ترابری» از قانون تغییر نام «وزارت راه» به «وزارت راه و ترابری» مصوب ۱۳۵۳ اتخاذ شده است.

۲- مقررات سازمانی، سازمان هواپیمایی کشوری در شرف تصویب می باشد.

هـ - مطالعات و تحقیقات علمی و فنی در مسایل مربوط به هواپیمایی کشوری و ایجاد تسهیلات و تشویق افراد و مؤسسات صلاحیت‌دار به انجام این امور و تهیه موجبات آن.

و - تهیه طرح موافقتنامه و قراردادهای هواپیمایی با دول خارجی که طبق مقررات به وسیله دولت تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌شود.

تبصره ۱ - سازمان هواپیمایی کشوری مجاز است در زمینه‌های ایجاد و نگهداری و اداره فرودگاه‌ها رأساً و یا با مشارکت بخش‌های دولتی، تعاونی و خصوصی با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی مبادرت به تأسیس شرکت بنماید.

تبصره ۲ - اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی این ماده حداکثر ظرف مدت شش ماه توسط سازمان هواپیمایی کشوری تهیه و از طریق وزارت راه و ترابری جهت تصویب به هیأت وزیران تسلیم خواهد شد.^۳

ماده ۶ (اصلاحی ۱۳۴۷/۲/۱۴) - شورایی به نام شورای عالی هواپیمایی کشوری در نخست وزیری تشکیل و دارای ۱۱ نفر عضو به ترتیب زیر خواهد بود که برای مدت سه سال انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است.^۴

رئیس کل هواپیمایی کشوری. (در حال حاضر رئیس سازمان هواپیمایی کشوری)

یک نفر از اعضای عالی‌مقام هواپیمایی کشوری به انتخاب وزیر راه. (در حال حاضر وزارت راه و ترابری)

یک نفر از قضات عالی‌مقام به انتخاب وزیر دادگستری.

یک نفر از امرای نیروی هوایی شاهنشاهی به انتخاب وزیر جنگ. (در حال حاضر وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح)

یک نفر نماینده عالی‌مقام از وزارت اقتصاد به انتخاب وزیر اقتصاد. (در حال حاضر وزارت امور اقتصادی و دارایی)

یک نفر نماینده عالی‌مقام از وزارت کشور به انتخاب وزیر کشور.

یک نفر نماینده عالی‌مقام از وزارت امور خارجه به انتخاب وزیر امور خارجه.

---

^۳ - به قسمت آیین‌نامه‌ها و تصویب‌نامه‌های این مجموعه مراجعه شود.

^۴ - به موجب قانون تفویض اختیارات و وظایف شورای عالی هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۵۹/۱۲/۲۷ وظایف شورا موقتاً به شرح زیر تعیین و تصویب گردیده است:

مادام که قانون جدید هواپیمایی کشور به تصویب نرسیده کلیه اختیارات و وظایف شورای عالی هواپیمایی کشوری موضوع قانون اصلاح ماده ۶ قانون هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۴۷ به هیأتی مرکب از هفت نفر به شرح زیر تفویض می‌گردد:

- ۱ - معاون وزارت راه و ترابری و رئیس سازمان هواپیمایی کشوری.
- ۲ - یک نفر از اعضاء مطلع هواپیمایی کشوری به انتخاب وزیر راه و ترابری.
- ۳ - یک نفر نماینده مطلع از وزارت امور اقتصادی و دارایی به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی.
- ۴ - یک نفر نماینده مطلع از سازمان برنامه و بودجه به انتخاب وزیر مشاور و سرپرست سازمان برنامه و بودجه.
- ۵ - یک نفر متخصص حقوق هوایی به انتخاب وزیر راه و ترابری در صورت لزوم مدیرعامل شرکت هواپیمایی ملی ایران و یک نفر نماینده از مؤسسات هواپیمایی داخلی در جلسات هیأت شرکت نموده ولی حق رأی ندارند.
- ۶ - یک نفر نماینده مطلع از وزارت امور خارجه به انتخاب وزیر و یا سرپرست وزارت امور خارجه.
- ۷ - یک نفر نماینده مطلع نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران به انتخاب وزیر دفاع.

تبصره: آیین‌نامه هیأت مذکور شامل طرز شامل طرز تشکیل جلسات و طریق ارجاع امور و رسیدگی و اتخاذ تصمیم و سایر مسایل مربوط به وسیله هیأت تنظیم و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

یک نفر نماینده عالی مقام از سازمان برنامه به انتخاب مدیرعامل سازمان برنامه. (در حال حاضر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور)

یک نفر از اعضای اتاق بازرگانی تهران به انتخاب رییس اتاق.

۱۰- یک نفر از اعضای اتاق صنایع و معادن ایران به انتخاب رییس اتاق.

۱۱- یک نفر متخصص حقوق هوایی به انتخاب وزیر راه.

مدیرعامل شرکت هواپیمایی ملی ایران و یک نفر نماینده از مؤسسات هواپیمایی خصوصی داخلی در جلسات شورا شرکت نموده ولی حق رأی ندارند.^۵

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۴۷/۲/۴) - وظایف شورای عالی هواپیمایی کشور به قرار زیر است:

الف - مطالعه و اظهار نظر در مسایل مربوط به هواپیمایی کشوری که از طرف نخست وزیر به شورا ارجاع و یا یکی از اعضای شورا پیشنهاد نماید.

ب - اظهار نظر راجع به صدور پروانه بهره‌برداری هوایی یا الغا یا توقیف موقت یا محدود ساختن اختیارات مندرج در پروانه که طبق مقررات قانونی به شورا ارجاع می‌شود.

ج - تعیین و تصویب نرخ حمل و نقل هوایی مسافر و بار.

د - اظهار نظر راجع به لوائح قانونی مربوط به هواپیمایی کشوری و طرح موافقتنامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی با دول خارجه که به وسیله دولت تقدیم مجلس می‌شود.

ه - تعیین خط مشی کلی هواپیمایی کشوری.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۴۷/۲/۴) - در مواردی که وزارتخانه‌ها و ادارات دولتی و سازمان‌ها و شرکت‌های وابسته به دولت مقرراتی تهیه و تسلیم می‌نمایند که ممکن است به نحوی از انحا با مسایل مربوط به هواپیمایی کشوری ارتباط پیدا کند موظفند قبلاً نظر شورای عالی هواپیمایی کشوری را جلب کنند.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۴۷/۲/۴) - عضویت شورای عالی هواپیمایی کشوری افتخاری است و از لحاظ انجام این وظیفه حقی به اعضا پرداخت نمی‌شود.

تبصره ۴ - آیین‌نامه شورای عالی هواپیمایی شامل طرز تشکیل جلسات و طریقه ارجاع امور به شورا و رسیدگی و اتخاذ تصمیم و سایر مسایل مربوط به طرز عمل شورا به وسیله شورا تنظیم و پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا گذاشته خواهد شد.^۶

ماده ۷ - هواپیمای ایرانی با رعایت قوانین و مقررات کشور در پرواز بر فراز ایران آزاد می‌باشد.

ماده ۸ - هواپیمای خارجی می‌تواند با رعایت قوانین و مقررات کشور بر فراز ایران پرواز نماید با در ایران فرود آید و مسافر و بار و محمولات پستی یا یکی از آنها را پیاده و یا قبول نماید مشروط بر این که قبلاً اجازه دولت ایران تحصیل شده باشد یا به موجب قراردادی این اجازه داده شده باشد و دولت متبوع آن هواپیما همین حقوق را برای هواپیمای ایرانی شناخته باشد.

^۵ - به موجب قسمت اخیر تبصره ۲ ماده ۵ اصلاحی قانون تأسیس شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳ مدیرعامل شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران به عنوان عضو شورای عالی هواپیمایی کشوری با حق رأی تعیین گردیده است.

^۶ - به آیین‌نامه شورای عالی هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ مندرج در همین مجموعه مراجعه فرمایید.

ماده ۹- حمل و نقل بازرگانی مسافر و بار و محصولات پستی یا یکی از آنها از یک نقطه کشور به یک نقطه دیگر آن منحصر به هواپیماهای ایرانی می‌باشد.

ماده ۱۰- اداره کل هواپیمایی کشوری می‌تواند در مواردی که امنیت عمومی یا علل نظامی ایجاب می‌نماید با تصویب هیأت وزیران پرواز هواپیمای ایرانی یا خارجی را بر فراز قسمتی از خاک کشور ممنوع یا محدود یا مقید به شرایط خاصی بنماید.

ماده ۱۱- برای این که هواپیمایی به تابعیت ایرانی شناخته شود باید در دفتر ثبت هواپیماها که در اداره کل هواپیمایی کشوری نگاهداری می‌شود به ثبت برسد.

الف- هواپیما در کشور دیگری به ثبت نرسیده باشد و در صورتی که قبلاً در ثبت کشور دیگر بوده از ثبت آن کشور خارج شده باشد.

ب- هواپیما به اتباع ایران اعم از شخص یا شرکت متعلق باشد.

ج- اگر هواپیما تعلق به شرکتی داشته باشد اکثریت سهام آن باید متعلق به اتباع ایران و اقامتگاه قانونی آن شرکت در ایران باشد و در شرکت‌هایی که سرمایه آنها به صورت سهام یا متساوی‌القیمه درآمده سهام شرکت با اسم باشد پس از ثبت هواپیما گواهینامه ثبت و تابعیت ایرانی صادر و اعلام ثبت و تابعیت تعیین می‌شود.^۷

ماده ۱۲- هواپیمایی که به تابعیت ایرانی شناخته شده در صورتی که در کشور دیگری به ثبت برسد و یا مالک آن تغییر یا فوت کند یا تغییر تابعیت دهد و همچنین در صورتی که یکی از شرایط ثبت مندرج در ماده ۱۱ را فاقد شود ثبت هواپیما و همچنین گواهینامه ثبت و تابعیت آن از تاریخ وقوع یکی از علل فوق باطل می‌شود.

ماده ۱۳- هواپیمایی که در دفتر ثبت هواپیماها به ثبت رسیده باشد در صورتی می‌تواند پرواز کند که گواهینامه قابلیت پروازی که مدت اعتبار آن منقضی نشده دارا باشد.

ماده ۱۴- هیچکس نمی‌تواند هواپیمایی را براند یا به سمت عضو هیأت رانندگی در هواپیما به هر نوع عمل مربوط براندن هواپیما اقدام یا کمک نماید یا تعلیم خلبانی دهد مگر این که گواهینامه فنی که مدت اعتبار آن منقضی نشده دارا باشد.

ماده ۱۵- مرجع صدور هر گونه اجازه‌نامه مربوط به امور هواپیمایی کشوری و گواهینامه مربوط به متخصصین فنی هواپیمایی کشوری و پروانه مربوط به بهره‌برداری هوایی اداره کل هواپیمایی کشوری می‌باشد.

ماده ۱۶- اداره کل هواپیمایی کشوری می‌تواند در موارد تخلف از مقررات این قانون و آیین‌نامه‌های اجرایی آن صرفنظر از تعقیبات جزایی هر گونه اجازه‌نامه یا گواهینامه متخلف را لغو یا موقتاً توقیف نموده یا اختیارات مندرج در آن را محدود سازد و همچنین پرواز هواپیماهای متخلف را در صورتی که محتمل خطر برای سرنشینان هواپیما یا اشخاص یا حیوانات روی زمین یا حدوث خسارتی برای اموال اعم از منقول یا غیرمنقول باشد ممنوع سازد.

ماده ۱۷- برای این که شخص طبیعی یا حقوقی بتواند در ایران به تصدی حمل و نقل بازرگانی هوایی اشخاص یا اشیاء مبادرت نماید باید تبعه ایران بوده و قبلاً پروانه بهره‌برداری هوایی از اداره کل هواپیمایی کشور تحصیل کرده باشد.

---

^۷- به موجب تبصره ۳ قانون راجع به اجازه تأسیس شرکت واحد هواپیمایی ایران و شرکت هواپیمایی پارس مصوب ۱۳۳۸ اصلاح شده است. مجموعه قوانین ۱۳۳۸*

* شرکت هواپیمایی پارس با شرکت واحد هواپیمایی ایران ادغام و هواپیمایی ملی ایران تأسیس گردیده است.

این پروانه در صورتی داده می‌شود که شورای عالی هواپیمایی کشوری بهره‌برداری هوایی تقاضا شده را منطبق با مصالح کشور و احتیاجات جامعه تشخیص دهد و اطمینان حاصل نماید که تقاضاکننده قادر به انجام وقوع بهره‌برداری هوایی مورد تقاضای خود به طرز اطمینان بخش می‌باشد.

در مورد شرکت‌های هواپیمایی برای صدور پروانه بهره‌برداری هوایی علاوه بر وجود شرایط فوق دارا بودن شرایط ثبت هواپیما مندرج در ماده ۱۱ الزامی است.

برای هر نوع پرواز بازرگانی دیگر و همچنین تأسیس و دایر نمودن آموزشگاه به منظور تعلیم و تربیت متخصصین فنی هواپیمایی شرایط مندرج در این ماده ضروری است ولی به جای پروانه بهره‌برداری هوایی اجازه‌نامه اداره کل هواپیمایی کشوری باید قبلاً تحصیل شده باشد.

ماده ۱۸- در صورتی که دارنده پروانه بهره‌برداری هوایی یا سایر پروانه‌های مربوط به امور هواپیمایی کشوری شرایطی را که برای تحصیل پروانه لازم بوده فاقد شود یا از انجام تعهداتی که به موجب مندرجات پروانه به عهده گرفته تخلف نماید اداره کل هواپیمایی کشوری می‌تواند طبق نظر شورای عالی هواپیمایی کشوری برحسب درجه اهمیت تخلف و تکرار آن پروانه او را لغو یا موقتاً توقیف نموده یا اختیارات مندرج در آن را محدود سازد.

ماده ۱۹- هر وقت اداره کل هواپیمایی کشوری برای ایجاد فرودگاه‌ها یا تأسیسات مربوط به هواپیمایی کشوری احتیاج به خریداری زمین یا ساختمان متعلق به دیگری پیدا کند می‌تواند طبق قانون راجع به احداث و توسعه معابر و خیابان‌ها مصوب ۲۳ آبان ماه ۱۳۱۲ شمسی اقدام نماید.^۸

ماده ۲۰- اداره کل هواپیمایی کشوری می‌تواند از املاک عمومی یا خصوصی اعم از اراضی و ساختمان‌ها برای برقرار کردن وسایل مربوط به تأمین بی‌خطری پرواز هواپیماها مجاناً استفاده کند و حق عبور از آن املاک را برای به کار انداختن و نگهداری وسایل مزبور خواهد داشت مشروط بر این که مانع استفاده عادی از آن املاک نشود چنانچه در نتیجه برقرار کردن یا به کار انداختن یا نگاهداری وسایل مذکور خسارتی وارد شود باید از طرف اداره کل هواپیمایی کشوری جبران گردد.

ماده ۲۱- دولت می‌تواند به پیشنهاد اداره کل هواپیمایی کشوری با صدور تصویب‌نامه ایجاد هرگونه ساختمان یا مانع دیگری را در فاصله معینی از حدود یک فرودگاه یا تأسیسات مربوط به تأمین بی‌خطری پرواز هواپیماها یا ممنوع یا محدود سازد مگر در صورتی که ساختمان یا مانع مزبور موجب خطری برای پرواز هواپیماها نگردیده و مورد موافقت اداره کل هواپیمایی کشوری قرار گرفته باشد چنانچه خسارتی مستقیماً و منحصراً در نتیجه این ممنوعیت یا محدودیت به کسی وارد گردد باید از طرف اداره کل هواپیمایی کشوری جبران شود.^۹

در صورتی که ساختمان یا مانع دیگری که مطابق این ماده ممنوع یا محدود شده باشد در اطراف یک فرودگاه کشوری یا تأسیسات مربوط به تأمین بی‌خطری پرواز هواپیماها قبل از اجرای این قانون موجود بوده دولت می‌تواند مطابق ماده ۱۹ برای برداشتن یا محدود ساختن آن اقدام نماید.

---

^۸- در حال حاضر لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸ جایگزین قانون فوق گردیده است و قانون مذکور نسخ شده است.

^۹- به تصویب‌نامه هیأت وزیران مورخ ۱۳۳۱ و ۱۳۵۳ مندرج در همین مجموعه مراجعه فرماید.

ماده ۲۲ - آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون شامل مقررات مربوط به پرواز هواپیماهای کشوری ایرانی و خارجی - تأمین بی‌خطری پرواز هواپیماها - فرودگاه‌ها - ثبت و تابعیت هواپیماها - قابلیت پرواز هواپیماها - گواهینامه‌های متخصصین فنی هواپیمایی مربوط به تعلیم و تربیت متخصصین فنی هواپیمایی - کارخانه‌ها و تعمیرگاه‌های مربوط به هواپیمایی - حمل و نقل هوایی - مخابرات هواپیمایی - سوانح هواپیمایی - و موارد توقیف موقت یا لغو هر گونه اجازه‌نامه یا گواهینامه یا پروانه صادره یا توقیف هواپیمای متخلف به وسیله اداره کل هواپیمایی کشوری تنظیم و پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا گذاشته خواهد شد.^{۱۰}

ماده ۲۳ - هر کس به قصد ایجاد خطر برای هواپیما یا سرنشینان آن علامت هوایی تقلبی به کار برد به نحوی که بتوان آن را علامت حقیقی مخصوص هواپیمایی تلقی نمود یا علامت هواپیمایی موجود را غیرقابل استفاده سازد یا مانعی در مقابل هواپیما ایجاد یا اطلاع غلط دهد یا هر گونه عملی به منظور ایجاد خطر برای هواپیما یا سرنشینان آن انجام بدهد به حبس تأدیبی از شش ماه تا ۳ سال محکوم خواهد شد و در صورتی که از عمل او قتل یا جرح واقع شود مرتکب به مجازاتی که به نفس جرم مزبور مقرر است نیز محکوم خواهد گردید و مجازات اشد قابل اجراست.

ماده ۲۴ - هر کس عالماً هواپیمایی را که دارای علائم ثبت و تابعیت مجعول باشد براند و همچنین هر کس عالماً هواپیمایی را که بدون حق علامت تابعیت ایران به آن نصب شده در خارج از ایران براند به حبس تأدیبی از شش ماه تا ۳ سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۵ - هر کس عالماً هواپیمایی را که فاقد علائم ثبت و تابعیت بوده براند به حبس تأدیبی از ۳ ماه تا ۱ سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۶ - در مواردی که پرواز هواپیما بر فراز ایران مشروط به تحصیل اجازه قبلی از دولت است هر کس عمداً بدون داشتن اجازه هواپیمایی را بر فراز ایران براند و همچنین در مواردی که مطابق مقررات این قانون پرواز هواپیما بر فراز قسمتی از خاک کشور ممنوع یا محدود یا مقید به شرایط خاصی باشد عمداً هواپیما را بر فراز مناطق ممنوع براند یا بدون رعایت محدودیت‌ها یا شرایط مقرر پرواز کند به جزای نقدی از ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ ریال یا به حبس تأدیبی از ۲ ماه تا ۱ سال یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد و اگر به موجب قوانین دیگری مجازات شدیدتر برای این عمل مقرر شده باشد مجازات اشد قابل اجراست.

ماده ۲۷ - هر کس با هواپیمای خارجی به قصد حمل و نقل بازرگانی از یک نقطه کشور به یک نقطه دیگر آن مسافر و بار و محمولات پستی یا یکی از آنها را حمل کند به جزای نقدی از ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ ریال یا به حبس تأدیبی از ۲ ماه تا ۱ سال یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.^{۱۱}

ماده ۲۸ - اشخاص زیر به جزای نقدی از ۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ ریال یا به حبس تأدیبی از ۲ ماه تا ۶ ماه یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد:

الف - هر کس بدون داشتن پروانه بهره‌برداری هوایی به تصدی حمل و نقل بازرگانی هوایی اشخاص یا اشیاء مبادرت ورزد.

^{۱۰} - در اجرای ماده فوق تاکنون آیین‌نامه‌های پرواز هواپیماهای خارجی در ایران، ثبت هواپیماها، بی‌خطری پرواز و نصب چراغ فرمژ، عبور و مرور و وسایط نقلیه و اشخاص در حوزه داخلی فرودگاه‌ها، حمل و نقل هوایی و نظارت بر تأسیس و فعالیت دفاتر خدمات مسافرت هوایی و جهانگردی به تصویب رسیده است (به همین مجموعه مراجعه فرمایید).

۱ و ۲ - به موجب ماده ۱۴ قانون مجازات عمومی ۱۳۵۲ حداقل مجازات جزای نقدی پنج هزار ریال تعیین و سپس به موجب قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین به هفت هزار ریال افزایش یافته است.

ب - هر کس بدون داشتن اجازه‌نامه از اداره کل هواپیمایی کشوری به هر نوع پرواز بازرگانی دیگر یا تأسیس و دایر نمودن آموزشگاه به منظور تعلیم و تربیت متخصصین فنی هواپیمایی عمل نماید.

ج - هر کس بدون داشتن گواهینامه فنی هواپیمایی را براند یا به سمت عضو هیأت رانندگی در هواپیما به هر نوع عمل مربوط به راندن هواپیما اقدام یا کمک نماید یا تعلیم خلبانی دهد.

د - هر کس هواپیمایی را براند که فاقد گواهینامه قابلیت پرواز بوده یا مدت اعتبار گواهینامه مزبور منقضی شده باشد.

ماده ۲۹- روابط حقوقی بین اشخاصی که در داخل یک هواپیمایی که بر فراز ایران پرواز می‌نماید قرار دارند در مواردی که از لحاظ حق حاکمیت ارضی اصولاً مشمول قوانین محلی است تابع قانون کشور متبوع آن هواپیما می‌باشد.

ماده ۳۰- مقررات جزایی ایران نسبت به جرایمی که داخل یک هواپیمای ایرانی در خارج از ایران ارتکاب شود وقتی اجرا می‌شود که متهم در ایران دستگیر شده باشد و متهم تبعه خارجی برای تعقیب به کشور خارجی رد نشده یا در صورتی که متهم به علت ارتکاب آن جرم به ایران مسترد شده باشد.

ماده ۳۱- به جنحه و جنایاتی^{۱۳} که در داخل هواپیمای خارجی حین پرواز ارتکاب شود در صورت وجود یکی از شرایط ذیل محاکم ایران رسیدگی خواهند کرد.

الف - جرم مخل انتظامات یا امنیت عمومی ایران باشد.

ب - متهم یا مجنی علیه تبعه ایران باشد.

ج - هواپیما بعد از وقوع جرم در ایران فرود آید.

در هر یک از موارد بالا رسیدگی در دادگاه محلی که هواپیما فرود آمده یا دادگاه محلی که متهم دستگیر شود به عمل خواهد آمد.

ماده ۳۲- در موردی که جنحه یا جنایتی داخل یک هواپیما که بر فراز ایران پرواز می‌کند یا داخل یک هواپیمای ایرانی در خارج از ایران ارتکاب شود فرمانده هواپیما مکلف است تا زمانی که مداخله مأمورین صلاحیت‌دار میسر باشد طبق مقررات قانون اصول محاکمات جزایی تفتیشات و تحقیقات مقدماتی به عمل آورده دلایل و مدارک جرم را جمع آوری و تأمین نماید و در صورت لزوم می‌تواند موقتاً مظنونین به ارتکاب جرم را توقیف کند مسافرین و اعضاء هیأت رانندگی را تفتیش و اشیایی را که ممکن است دلیل جرم باشد توقیف نماید.

در مورد این ماده فرمانده هواپیما برای تفتیش جرم و تحقیقات مقدماتی از ضابطین دادگستری^{۱۴} محسوب می‌شود و کلیه وظایفی را که به موجب فصل دوم قانون اصول محاکمات جزایی برای کمیسره‌های شهربانی مقرر است عهده‌دار می‌باشد.

ماده ۳۳- در مورد ماده ۳۲ پس از فرود آمدن هواپیما فرمانده باید گزارش کتبی راجع به موضوع جرم و اقدامات مقدماتی که به عمل آورده است تنظیم و به اداره کل هواپیمایی کشوری ارسال دارد.

به علاوه در صورتی که هواپیما در ایران فرود آید فرمانده هواپیما مکلف است فوراً وقوع جرم و نتیجه تفتیشات و تحقیقات و اقداماتی را که به عمل آورده به دادستان محل فرود آمدن هواپیما یا قائم مقام او اطلاع داده متهم یا مظنون را با دلایل و مدارک جرم به

۱- تقسیم‌بندی جرایم به خلاف، جنحه و جنایت از تقسیمات قانون مجازات عمومی بوده است.

۱۴ - در خصوص شناخت سایر ضابطین دادگستری به ماده ۱۵ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۷۸ مراجعه شود.

دادستان یا بازرس تسلیم و از مداخله خودداری کند و در موردی که هواپیمای ایرانی بعد از وقوع جرم در خارج از ایران فرود آید فرمانده هواپیما باید مراتب را به اطلاع کنسول ایران که در حوزه او هواپیما فرود آمده رسانیده و از او کسب تکلیف کند.

ماده ۳۴- تخلف از مقررات آیین نامه های اجرا احکام این قانون موجب کیفرهایی است که حداکثر آن نباید از ده هزار ریال جزای نقدی و دو ماه حبس تأدیبی تجاوز نماید. میزان مجازات هر یک از انواع تخلفات در آیین نامه ای که به پیشنهاد وزارتین دادگستری و راه به تصویب هیأت وزیران رسیده باشد تعیین خواهد شد.

ماده ۳۵- رسیدگی به جرایم مذکور در این قانون در مراحل کیفری و دادگاه های صلاحیت دار فوراً و خارج از نوبت به عمل خواهد آمد.